

HALOTTAINK

- Bokros Sándor** újmisés a pozsonyi kórházban jún. 19-én (24)
- Kálmán László** putnoki plébános júl. 21-én. Sajópüspökiben temették (50)
- Frikker István** károlyfalvai plébános júl. 29-én
- Vaskó Béla** császlóci (Szovjetunió) plébános aug. 1-én (68,44)
- Kilma István** tb. kanonok, érd. esperesplébános, az esztergomi egyházmegye neosztora, aug. 15-én Máriahalomban (94,71)
- László Ignác** prelátus, ny. főesperes-plébános Székelyudvarhelyen szept. 6-án (83,58)
- Horváth Bertalan** ny. plébános tragikus körülmények között szept. 6-án Sátoraljaújhelyen (65)
- Bánki Vilmos** c. esperes. érseki tanácsos szept. 19-én Jászberényben
- Dr. Nagy Gergely Konstantin OFM**, a Budapest-Pasarét-i templom ny. igazgatója, szept. 26-án (81,52)
- Dr. Legeza István** nyíradonyi parókus (60,33)
- Miholcsek I. Miklós** ferences. Szept. 30-án temették Liszóban (Zala m.) (75)
- Sába József Angelus** ferences Nagykanizsán okt. 1-én. Ottani kriptájukba temették (75)
- Falvai József** c. prépost, érd. főesp., ny. sashalmi pléb. okt. 3-án. Kókán temették (77,51)
- Kovács József** tb. főesperes, ny. gyöngyöstarjáni pléb. okt. 6-án Egerben. A bazilika kriptájába temették (78,53)
- Dr. Hajdu József** ny. lelkész. okt. 5-én a Széher úti kórházban. Farkasréten temették (74,13)
- Velényi János Ciprián OCist.** esperespléb. okt. 10-én Somogyhárságyon. Pécsett temették (56,37,33)
- Lovas Ferenc** ny. lelkész okt. 16-án. Alsónémediben temették (49,16)
- Quikker Aladár Peregrin OSM** ny. lelkész okt. 18-án. Farkasréten temették (67,39)
- Dr. Pfeifer János** c. apát, a Hittud. Akadémia ny. professzora, okt. 21-én Budapesten. Szülőhelyén, Zalakaroson temették (72,48)
- P. Vados Pál** ferences Székesfehérvárott. Okt. 26-án temették (77)
- Szemenyel László** piarista, ny. gimn. tanár okt. 26-án. Rákoskeresztúron temették (71,53,46)

Elhunyt paptestvéreinket foglaljuk mementóinkba!

Msr. GERE VINCE
(1894—1981)

A szabadkai egyházmegye köztisztelőben és szeretetben álló nesztora a zentai Felsőhegyen született 1894. júl. 14-én. Teológiai tanulmányait Kalocsán végezte, 1917-ben szentelték ott pappá. Több helyen káplánkodott: Bajaszentistvánon, Óbecsén, Kanizsán, Adán, Zentán. Itt a gimnáziumban hittanár volt, majd Zomborban is. 1930—1941-ig zentai adminisztrátor. Már itt is megmutakozott kiváló tehetsége. A legnehezebb időkben megszervezte a zentai szegénykonyhát, ahol sok árva gyermek felnevelkedett. 1941-ben áthelyezték a szomszédos Adára. 1981-ig itt működött. Élete 87., papsága 64. évének betöltése s hosszú és súlyos betegség után, amelyet példaadó türelemmel viselt, a haldoklók szentségeinek felvételével megerősítve, szinte észrevétlenül cserélte fel földi zárandokéletét az örökkévalóval.

Nehéz méltatni őt sokoldalú nagysága miatt. Gazdag lelki életét, apostoli lelkületét kegyelettel fogják őrizni elsősorban a gyermekek; kispapjai, akikért sohasem szűnt meg imádkozni (az ő idejéből kb. 35-en jelentkeztek papi hivatásra); a betegek, akiket fáradhatatlanul látogatott; a szegények, akiket mindig önzetlenül felkarolt; az énekesek, akiknek többszölamú énekeket komponált s egy kis daloskönyvet is kiadott; a felnőttek, akikhez mindig volt jó szava, szinte velük lélegzett, úgy ismerte híveit. Betegségén is együttértett a szegényekkel, ablaka alatt gyakran megjelentek, és az ablakon át ki-kinyújtotta adományait. Soha nem ismert fáradtságot. Vezérszava a három „T” volt: Több telik tőlem! Életmódja egyszerű és igénytelen volt, szabadságra sohasem ment, még csak rádiót sem tartott. Idejét imával töltötte. Nagy Szűzanya- és Kis Szent Teréz-tisztelő volt. Irodalmi tevékenységet is fejtett ki. Paptestvéreinek utolsó napjaiig küldte homíliáit. Még halálos ágyán is verseket és gondolatokat diktált az őt ápoló nővérnek. Tevékeny szervezője volt a Szarvas Gábor nyelvújító napok megindításának Adán, ami most már nemzetközi szinten folyik.

Msr. Zvekanovics Mátyás megyéspüspök tette júli. 15-én és mondott érte gyászmisét, koncelebrálva számos paptestvérével. Az adatai plébániatemplomot megtöltötték a hívek, akik még egyszer eljöttek köszönetet mondani neki.

Hálás tanítványa

Egyéniségét hadd jellemezze néhány részlet abból a sűrűn gépelt 3 oldalas levélből, amelyet két évvel halála előtt, 1979 Szent József napján írt boldogult Marosi Atyának:

„A legutóbbi Szolgálatban nagy érdeklődéssel olvastam korunk néhány gondolkodójának vázlatos bemutatását, akik újszerű meglátásokkal próbálják megközelíteni teremtett világunk Isten-képét. Örök témánk ez. Nemcsak Szt. Agoston igaza miatt, hogy természeténél fogva nyugtalan az emberi szív, míg meg nem talál Téged, Istenem! Hanem a mi felelős lelkipásztori küldetésünk miatt is, akik mohón szomjazunk minden tapasztalatcserét, amely az elvesztett vagy veszni indult bárányát nyomozó Jó Pásztor témakörébe vág. A most olvasottak közül legérdekesebbnek épp a legrövidebbet találtam: Bernard Lonerganét. Szerinte a természetet mind jobban érthetővé teszik a tudósok. De kérdezzük: Mi teszi a természetet érthetővé? Az, hogy egy „Értelemből” forrásozik. „Az az értelmet, amely a világ érthetőségének gyökere, nevezzük Istennek.”

Tulajdonképpen ez sem egészen új, eredeti meglátás. Ha nem is elgondolkoztatóban, de részletesebben és szinte meghökkentő alázattal ugyanezt találjuk a relativitás-elmélet atyjának, Einsteinnek vallomásaiban is: „Lényegesen minden vallásban az a fölismerés rejlik, hogy létezik egy olyan valaki, akit sohasem leszünk képesek teljesen megérteni, bár érezzük, hogy valóban létezik. Mégpedig olyan bölcsességben és szépségben, hogy a mi gyöngye képességeink csak primitív módon fognhatják fel. Ebben az értelemben én magam is mélyen vallásos ember vagyok. Elfogadom az örök élet titkát, megsejtem és elismerem a fennálló világmindenség csodálatos fölülétét, — és alázatosan arra törekszem, hogy legalább egy parányi részét felfogjam annak az Értelemnek, amely a természetből megmutakozik.”

Korunknak két nagy, emberhez méltó bálványja van, aminek hódolatában a pogánykodó vallásközömbösek rendszerint leragadnak: a tudomány és a haladás. Pedig mindkettőt hiteles Isten-képhez és helyes Isten-hitre vezetheti egy rövid jelszó: „Aki gondolkodik, nem lehet hitetlen!” Mert gondolkozunk csak! A levegőt, amivel még éjszaka is szoptat minket az Isten, még mindig nem a laboratóriumok csinálják. És a legegyszerűbb, nélkülözhetetlen életeleimünket: ivóvizünket is csak szennyezni tudja a rohanvást haladó technika, — de teremteni nem! Gondolkozunk hát, ember, — ha már egyszer tudunk gondolkozni, és nem elégszünk meg csak a kismacska-tempóval, amelyik élvezettel tudja hasát süttetni a napon! De még a lótempóval sem, amelyik oly állati élvezettel tudja szürcsólni a Tisza vizét, még gazdája mossa. Csak gondolkozunk, mert ez a mi emberi méltóságunk! Es hallgassunk lelkiismeretünk szavára is, amit második emberi kiváltságunknak alkotott mindegyikünkbe a minket megtervező „Teremtő Nagy Mérnökünk”, hogy emberhez méltó erkölcsünket is rendben tartsa vele . . . Aki a józan ész logikus gondolkozását és a tiszta erkölcsöt tükröző lelkiismeret „szívhangjait” előítélet nélkül és tárgyilagosan fogadja, az helyes és tisztult Isten-képet nyer.

Isten fizesse meg minden lépését, amit oly fáradhatatlanul tesz a jó sajtó érdekében, amelynek állítólag az a főcélja, hogy „megnyugtassa a nyugtalanokat, és nyugtalanítsa a nyugodtakat!” Azonközben — Szent áldását adja ránk Gyermekekével Szűzanyánk! Hálás szeretettel paxolja és buzgó imáiba ajánlja öreg napjait a Bácsmezei Nesztor, akinek utolsó kívánsága, hogy szeretne hasonlítani ahhoz az evangéliumi gazdához, aki még egyszer szétnéz háza tájékán: mit tudna még kisztani övéinek kincseiből „régieket és újakat”? O.A.M.D.G.” (Omnia ad maiorem Dei gloriam, mindent Isten nagyobb dicsőségére!)

WILLESITS FERENC

(1894—1981)

Hatvankét éve ismertem Feri bácsit. A gimnázium első évében prefektusom volt a községi „Csókavárban”. A masszív épület, méteres vastagságú falaival valóban beillett várnak. Ezt a benyomást még tetézte, hogy kertjét a régi városfal övezte. A századfordulón még árvaház volt, növendékei sötétszürke egyenruhát viseltek, ekkor nevezte el őket Köszeg lakossága „csókáknak”. Hivatalos neve az én időmben Kelcz-Adelffy Fiúintézet volt. Kelcz Imre jezsuita, híres népmisszionárius családi öröksége és Adelffy Antal táblabíró nagylelkű adománya alkotta anyagi alapját a kétszáz éves intézetnek. Kelcz jónéhány évig igazgatója is volt az árvaháznak. Ő alapozta meg az intézet szellemi tőkét és honosította meg a katonás fegyelmet. Mert a Kelcz-Adelffyben mindig spártai nevelés folyt, elég sok önkormányzattal a diákok részéről. Az intézet a szombathelyi püspök fennhatósága alá tartozott. Ő nevezte ki előljáróságát. Az első világháború utáni gazdasági válságban a növendékek létszáma erősen megcsappant. A még mindig 64—66 növendékből álló sereget két papi előljáró vezette: az igazgató és a prefektus. Németh Károly több mint 30 évig állt az intézet élén. Ő volt a ház lelke és a hagyomány őre. A prefektusok sűrűn váltogatták egymást. Nyolc évi ottartózkodásom alatt négy internátusi prefektusom volt. A fiatal papok első pedagógiai gyakorlótere volt az intézet. Általában komoly és buzgó papok voltak.

Első prefektusom Willesits Ferenc volt. Nem közvetlenül a szentelés után jött közenk: előtte egy évig káplánkodott, egy évig pedig tábori lelkész volt. Jókedélyű, izes beszédű, rendszerető, lelkiismeretes és imádságos pap. Ő volt a tanulmányi felügyelő és a házi fegyelem őre. Ő irányította a növendékek tanulását, és az igazgatóval együtt gondoskodott nevelésükről. Az igazgatónak főleg a kezdőkre volt gondja: az alsó osztályosoktól reggelente kikérdezte a leckét. Délben pedig az osztálymegbízottak jelentették a prefektusnak: ki miből felelt, és megítélésük szerint milyen jegyet kapott. Ez bizalmi állás volt. A prefektus ezzel a módszerrel állandóan tájékozódni tudott a növendékek tanulmányi előmeneteléről. Tőle kaptuk a szükséges könyveket, füzeteket, napi szükségleteket. Kicsit „szatócs” is volt. Ő adagolta a kicsinyeknek a zsebpénzt.

Ő Irányította a ház lelkiségi programját: vezette a reggeli és esti imát, adta az utasításokat az előimádkozónak, és — ha jól emlékszem — az esti imát megtoldotta néha egy-egy megkapó gondolattal. Néha exhortációt, azaz buzdító beszédet tartott. Megszervezte az évi lelkigyakorlatokat, kijelölte a közös lelkiolvasmányt, kísérté a növénydekeket a diákmisére. Ő adott engedélyt azoknak a diákoknak, akik téli időben is napi szentmisére jártak. Az intézet főgondja a vallásos és hazafias nevelés volt. Már a bejáratnál köszönthették a Szűzanya régi képét, amint köpenyével betakarja az intézet árva gyermekeit. Szent Imre képe a magyar ifjúság példaképét állította elénk. A napi sétat — ezt esőben, hóban is megtartottuk — szintén a prefektus szervezte és vezette. A városban corpusban jártunk, de amikor kiértünk a közeli erdőbe, a róti völgybe vagy az Óház felé, kis csoportokra szakadtunk. Ilyenkor a prefektus hol az egyik, hol a másik körhöz csatlakozott. Feri bácsi szívesen jött közénk: mesélt nekünk és buzdított. A nagyokban, az érettekben —akiket mi már „bácsiztunk” — nagyon tisztelte a személyiséget. Erre egyik utolsó levelében tett célzást. „Mint gyerek-pap — írja — magam is tisztelettel néztem föl a két felső osztályra, a nagyokra.” Névszerint meg is említi, kik tettek rá már akkor nagy benyomást. Köztük volt a két leendő jezsuita kínai misszionárius és a községi kórház későbbi országszerte ismert főorvosa.

Egy betegség alkalmából kerültem közvetlenebb kapcsolatba vele. Elsős gimnazista koromban, télen, egy akut vesegyulladás miatt egy időre haza kellett utaznom. A prefektus kísért el. Ezen az úton éreztem meg, milyen meleg és aggódó szíve van. Hogy gondoskodott rólam egész úton, és milyen tapintattal adott át megriadt szüleimnek. Szóval „gyerek-pap” létére is atyánk volt.

Atyja és jópásztorja volt később mint hitoktató, káplán és plébános is az ifjúságnak és híveinek. Mint hitoktató még öt évig Kőszegen maradt. Gyakran találkoztunk. Szeretettel érdeklődött hogylétém, fejlődésem felől. — Lelkipásztori munkát a szombathelyi egyházmegye déli részén végzett: az Őrségben. Őriszentpéteren 26 évig (1925—1951) volt plébános, és 5—6 évig az Őrségi kerületi esperesség vezetője. Az Őrség Magyarország délnyugati csücskében terül el. Sajátos vidék, sajátos táj, egyéni színekkel, egyéni tájszóval, saját népviselettel és ősrégi szokásokkal. Arra volt hivatva, hogy a nyugati országhatárt védje a külföldi betörésektől. Willesits Feri bácsi pedig a „farkasoktól” védte híveit. Szerették apostoli buzgósága, lelkiismeretessége és közvetlen modora miatt. 1951—54 között sokat betegeskedett, úgyhogy 60 éves korában nyugalomba kellett vonulnia. Budapestre került, ott még kiségtett, de utolsó éveiben visszavonult és a halálra készült.

Ebben az időben kerültem vele újra összeköttetésbe. Tulajdonképpen SVD-bátyám révén, aki gyakran közvetítette volt prefektusom üdvözléseit. Aztán gyémántmiséjére írtam hosszabb gratuláló levelet. Ő a régi csókavári emlékek felidézésével válaszolt. Hogy még most is előtte van a pirosposztag arcú, mosolygós kis Miklós meg a többi kelczista. Mikor bátyám két éve meghalt, Feri bácsi kért, hogy most én vegyem át tőle a híradás stafétáját. Ettől kezdve sűrűn leveleztünk. Keveset írt, öreges betűkkel, de a régi kelkesedéssel. Az öreg Feri bácsi emlékeiből élt. Leveliben gyakran visszatér életének állomásaira. Akikért egykor annyi szeretettel és tisztelettel, küldetésstudattal dolgozott, azoknak sorsát lelkében tovább hordozta, imáival segítette őket. Amikor említettem neki, hogy emléket szeretnék állítani a két kelczista kínai misszionáriusnak, Horváth Sándornak és Németh Józsefnek, érdeklődött: mi lett a sorsuk, vértanúk lettek-e? Mennyi aggodalommal kísérté őket — ezeket a tűzvonalban dolgozó távoli misszionáriusokat!

87. életévében írta: nem panaszkodik. „Beteg nem vagyok, de bizony fáradtnak érzem magam.” Gondolkodásának frissesége azonban nem csökkent. Amikor könyveket küldtem neki, így írt: „Nagyon köszönöm a küldeményt. Igen jókor jött, mert részben sok új dolog olvasható, — másrészt jó felújítani a régen ismert, de azóta feledésbe ment ismereteket!”

Sokat foglalkoztatta a halál gondolata. Évről évre érezte erői gyengülését, és remegve gondolt a Bíróval való elszámolásra. Ugyanakkor vágyva vágyott a Mesterrel való találkozásra.

Március elején elküldöttem neki néhány oldalt a fent említett emlékezésből. Erre már nem kaptam választ. Rosszat sejtettem, imádkozgattam is érte. És most íme elért a gyászír, hogy a szombathelyi egyházmegye nesztorá júli. 17-én Budapesten csendben elhunyt az Urban. A Balaton partján, Szigligeten temették. Lelkének Ura, az Örök Főpap, akinek a szolgálatában állt 88 esztendeig, akinek örök áldozatát 65 éven át bemutatata, bizonyára tárt karokkal fogadta. Feri bácsi, jó szolgája voltál Uradnak és a lelkeknek: menj be Urad örömébe!

Öry Miklós

HAVAS ZOLTÁN FERENC
(1894—1977)

A szelid és alázatos szívű Jézus szelid és alázatos szívű szolgája volt. Finom emberi és papi egyéniségét a hallgatóság palástja alá rejtette.

Hányszor kérdeztek tőlem: ki ez a lassú járású, választékos modorú öreg pap? Hisz nyugdíjas élete egyfolytában Tatán telt el 27 évig, két beteg nővére gondozásában, akiket később ő ápolt is, pedig súlyos vérző veséje volt. Egyszer konyhai munka közben találtam, nővérei között uborkát válogatott. S ezt olyan természetességgel csinálta, mintha ebben nőtt volna fel. Pedig igen művelt és jómódú környezetben nőtt. Édesapja egy életen át Tata megbecsült jegyzője volt.

Tatán született. Itt járt iskolába. Először a „normába” két évig (sajátos tatai piarista találmány: előkészítő a gimnáziumba), utána az al gimnáziumba, majd onnét Vácra és Székesfehérvárra került. Vékony, tömékény volt. Ki hitte volna, hogy még a gyémántmiséjén is ott lehetünk, — igaz, csak házában, ahol misézni szokott. Gyerekkora óta papnak készült.

Volt katonapáter a huszároknál az első világháborúban (szerettem volna lovon látni a 120 kilójával!). Egyik szabadságát az esztergomi egyházmegye területén töltötte. A frontvonalból jött, ahol mindig együtt volt katonáival. Minthogy tintája nem volt, ceruzával írt Csernoch János hercegprímásnak, hogy gyóntatási engedélyt kérjen. A primás tintával, sajátkezűleg adta meg: míg csak ő él, vihesse Havas Zoltán Mesteréhez a gyóntatószékben az embereket.

Volt fogházlelkész, kórházlelkész, falusi plébános. Mindenütt szinte űzte hivatása, hogy a jó hírt és a vigaszt vigye embertársainak. Sugárzott a boldogságtól. Rábata-mási hívei gyémántmiséjére autóbusszal jöttek el utána 27 év múlva is. 18 évig volt ott, betegsége miatt kellett nyugdíjba mennie.

Papi lelkülete minden közelébe került embert meghódított. Csak Zoli bácsit keresték nagy körzetben az utolsó úthoz. Alig mozgott már, de egy névnap ebéd után kiment annak a betegének temetésére, akit ő vitt Mestere elé.

Mindig kész volt kisegíteni, prédikálni is. Megszólalása élmény volt. Egy mariológiai előadását csodáltuk meg legjobban, amelyet rekollekció olvasott fel. Már komoly beteg volt, de ha gyóntatásról volt szó, a nevezetes napokon hívás nélkül bent ült Tatán vagy Tóvároson a kiengesztelés helyén.

A latinon és németen kívül értette az összes szláv nyelveket. Azért tanulta meg, hogy katonáival érintkezhesen. Még haláltusájában is bosnyáku kiabált. Előtte maga kérte nem egyszer a szentkenet szentségét.

Azóta nincs Tatának „Mindenki Zoli bácsija”. Amilyen szeliden élt, olyan szerényen ment el.

Felejthetetlen nekem is, hisz Tatán én is kispapja voltam. Azóta sokszor élveztem még megejtő humorát, ami haláláig nem hagyta el. Tele volt anekdotával, még halálos ágyán is humorizált. A rekollekciós gyűlések is hiányolják nagy papi felkészültségét és gyóntatási ügyességét. Nála találkoztunk, a két plébánia működő és nyugdíjas papjai. Első alkalommal szemem-szám távra maradt a megrakott villásreggelis asztal láttán.

Talpig ember és szent pap volt. Soha másokat meg nem ítél, még csak nem is kifogásolt. Hangja szelid, embersége megnyerő volt. De tudott a katonaságnál vagy

engedetlen gyermekekhez villámlo szemü, kemény ember is lenni. Mégis szerették gyermekei és hívei. Igazi egyéniség volt.

A környébányai (Tatabánya szomszédságában) kápolna kis haranglábjával ma is őrzí emlékéit, hívja a bányászokat istentiszteletre.

Hatvanegy évig szolgálta az Igazságot. Odaát most biztosan imára kulcsolt kézzel, térden állva várja gyónógyermekait és híveit az örök boldogság hazájába.

Gyónógyermek: Zs. Ferenc

Dr. GÉCZY JÁNOS

(1912—1981)

A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem központi szemináriumának egykori prefektusát temették Balassagyarmaton. Lékal László bíborosprímás és a kerület papsága koncelebrációs szentmisén vett búcsút dr. Géczy János hittanár, érseki tanácsostól, a város szülöttétől. A mindig eminens tanuló 1936-ban Esztergomban szentelték pappá. Középiszkoláit a bencéseknel, teológiai tanulmányait Budapesten végezte. Kevés állomáson működött. Karancsság, Budapest, Balassagyarmat — ennyi volt csak a megtett út. De amit tett és ahogyan tette, az igazi papi lelkültre vallott. Hajlíthatatlan gerincessege végigkísérte pályáján. Végül is csak a lelkek egyszerű vezetője, a gyerekek tanítója, a betegek vigasztalója akart maradni. Így lett prefektussága után újból káplán. Volt benne valami megszállottság a hivatás maradéktalan betöltésében, a fizikai, valamint művészi munka elvégzésében. A hívek mindezt látták, tudták, csodálták.

Nemcsak igazi lelkipásztor, de túlzás nélkül mondhatjuk: a népművészet mestere volt. Értékes faragványai ma már közkincsnek tekintendők. Bemutatásukkal — bár tervezte — de még adós szülővárosa. A kiállítást a város csak most határozta el. Szinte szimbolikus ez a lekésés. Úgy tűnik, nem engedte, hogy még életében ünnepeljék, mert igyekezett kikerülni a siker sokszor csuszamlós csapdáit.

„A kerékpáros atya” — így hívta a nép, mert azon járt mindenhová, a lakásától távol eső kórházba, szociális otthonba, templomba. Csendes miséi előtt és után kellems bariton hangján mindig intonált egy-egy közismert egyházi éneket a Hozsannából. A központi szeminárium kertjét egyedül, mintaszerűen művelte. Otthonában számos érdeklődőt oktatott a virágok ápolására, gyümölcsfák telepítésére. A város temetőjét erején felül dolgozva hozta rendbe.

Elszenderülése előtt húsz perccel ott álltam kórházi betegágyánál. Már haldoklott. Jóságos, életében sokszor — ha indokolt volt — igen kemény vonású arca megszépült, megnyugvás tükröződött rajta. Éjjeliszekrényén gyertya égett, közelében a Megváltó feszülete. Az ügyeletes nővér megengedte, hogy azt a papi kezét, amely oly sokszor osztotta szét az Eukarisztiát, megcsókolhassam. Ugyanígy megcsókoltam a hívek nevében homlokát is, megköszönve az evangélium igazságainak meggyökereztetését, a keresztény öntudatra való buzdítást és a nevelést, amit hívei és köztük annyi gyermek kapott tőle.

Utolsó útjára beláthatatlan tömeg kísérte. Gyónói még Csehszlovákiából is átjöttek temetésére. A Szent Felicián egyházi kórus, amelyben gyakor ő is énekelt, művészi karénnel búcsúztatta. A templomban Sudár János nagyorosi prépost, esperes, a temetőben dr. Kosztolányi Imre egyházközségi elnök mondott gyászbeszédet. Közbenjárását sokan fogják kérni.

Kamarás József

P. HORVÁTH MIHÁLY SJ

(1913—1981)

„Mihály testvérünket én hősi léleknek tartom — írja egy férfiismerőse. — Régen Pannónia a szentek virágos kertje volt. Most is az, a glóriátlan szentek virágoskertje, akik csodák, misztikus tünetek nélkül, nagyon emberi módon, természetesen viselkedve járták végig a szük ösvényt.”

Természeti adottságai révén nagyra hivatott élet csírái bontakoztak ki benne. Előjáról nagy reményeket fűztek működéséhez, hiszen már a Zala megyei Nórápon, az általános iskolában kitűnt tehetségével, szívósságával és életrealitásával. Ezért került Kalocsára, ahol a Loyoleum növendékeként készült a jezsuita életre. A sportoló fiatalember az intézet díszé lett. Kitűnő érettségi után 1934. aug. 14-én belépett Jézus Társaságába, ahol tanulmányai végeztével 1944. jún. 25-én pappá szentelték.

A harmadik próbaév után tehetségében, szervező képességében bízva a pesti Jézus Szíve templomhoz osztották be. Ő szervezte a háborús idők zárzavara után a budapesti Jézus Szíve nagykörmenetet. Az 1950-es Jézus Szíve körmenet rendezése volt e téren utolsó tevékenysége jún. 17-én. Vizsontagságos évek következtek: három évig Kistarcán, 1953—57-ig átképzős lakatos lett a 22-es Építőipari Vállalatnál, majd 1970. máj. 1-ig sekrestyés a Haller téri templomban. Ezután az Örökimádó templomban kapott lelkészi beosztást, innen ment nyugdíjba 1974. máj. 1-én, de nyugdíjasan is megmaradt ott kisegítőnek.

Ekkor érte életének fordulópontja, egyben lelkiségének kivirágzása. 1975. szept. 24-én egyik, 1978. jan. 31-én a másik lábát is combközépen amputálni kellett érszűkület miatt. Az embertelen fájdalomokon kívül lelki gyötrődés kínozza: egészségesen, tehetségesen, képzetten tehetetlenségre van kárhoytatva, toloszékhez kötve. Lelkileg is nehezen emészt meg a változtathatatlant. De lassan a magányban megérti, hogy Krisztus sem a csodáival, tanításával, prédikálásával váltotta meg a világot, hanem szenvedés által, kereszthalála révén. Lelke megéri a kegyelem és az életszentség számára.

Néhány hónapon át rövid jegyzeteket írt egy kis határidőnaplóba. Ezekből idézünk néhányat:

1980. jan. 6. Fogadd, Kisded, lelkem imádó aranyát a szeretetben, és csonk lábaim mirrháját, hogy a Te kegyelmedben járjak. Jaj, de nehéz!

Jan. 21. Amikor a templom kiürül, csak az elsőhajtott sóhajtasok dideregnek benne. És Jézus. Több, mint fagyos a világ.

Jan. 27. A gyóntatószék csak panaszfelvevő. Nagyon fáj, hogy a fiatalok és középkorúak nem igen gyónnak. Gyerek egyáltalán nincs. Én nem érzem másban az okot, csak magamban. Több ima és áldozat kell.

Febr. 10. Ma a gyóntatószékben sok vigasztalásom volt. Sok és mélyen hívő gyónóm volt. Nem az öregek panaszirodája volt, hanem fiatal és bűnbánó lelkek keresése. Velem volt a krisztusi Lélek. Köszönöm!

Márc. 14 (misszió falun). Fárasztóan kedves volt a nap. A kollégák a szobámba jártak. Este már több mint százal többen voltak. Igen megkedveltek. Gyóntattam. Sokan jelentkeztek szentkenet felvételre. Deo gratias!

Ápr. 5. Este egyfolytában három órát gyóntattam. Ennyi ember még nem volt a templomban. 8 óra után értem haza. Deo gratias!

Máj. 23. Nagyon mélyen a szívemhez szolt Suenens: Új pünkösöd c. könyve. Adjam át magamat a Szentléleknek, ne a tanításnak. A legbensőbb személyes viszonyba lépek lelkem édes Vendégével. Legalább ez legyen az én karizmám. Ez elég is!

Jún. 3. A test nyomorék. Egész nap a viharos szél a csonkomban dolgozott. Uram, ilyen gyöngye hüvelyt adtál a léleknek. Csak nyögni tudtam. Ma igen hangulatlan voltam.

1981. jan. 4. Igen fád voltam. Este lefekvéskor izzadtam és szédültem. A halál félelme szorongatott. Mit hoz a 81-es év? Uram, csak Te tudod. ÉN CSAK TEGYEM A TE SZENT AKARATODATI!

„P. Mihály a naplójában — írja valaki — Jóbként jaggat és kiáltozik. Nos, én látom, hogyan uralkodott magán, hogy gyöngyözött a verejték a homlokán és az arcán, és mosolygott. Panaszodik naplójában, hogy csak sodródik, mint egy fadarab. Ebben a 'sodródásban' az őnatadásnak olyan foka volt szükséges, amely sugárzott körülötte. Kamasz ministránsok szaladtak, hogy ölbe vehessék és átsegíthessék toloszékéről az autóbá. Mikor elnézték őket, a keresztről való levétel jutott eszembe. Prédikációi alatt, amelyekkel oly elégedetlen volt, csorgott róla a verejték. Egyszer az egyik —

egyébként kissé ütődött — ministráns odaugrott, elkapta a zsebkendőjét, és gyengéden körülgetni kezdte az arcát."

Igen, Mihály atya az életével prédikált. Erről az ajakról hitelesen hangzott a szenvedés titkának meghirdetése.

Január 9-én reggel eszméletlenül találták ágyában. A gyors orvosi segítség sem használt: 8 óra után hazatért a mennyei Atyához.

Confrater

Dr. BOTÁR CSABA piarista
(1912—1980)

Megboldogult rendtársunk bölcsője Székelyföldön, a kies Hargita tövében, Csík-szeredán ringott. Itt szívta magába székely népének szeretetét és a csíksomlyói Madonna tiszteletét. Részben itt végezte elemi iskoláit is. Középiszkoláit az áttelepülés után (édesapja ügyvéd volt) Békésen, majd a debreceni piarista gimnáziumban. Itt hallotta meg Kalazancius hívó szavát, és 1930. aug. 27-én öltözött be Vácott a Piarista Rendbe. A noviciátusi év befejezésével a teológiát Budapesten a rendi főiskolán, egyetemi tanulmányait pedig a Pázmány Péter Tudományegyetem földrajz—természettudomány szakán végezte. Itt doktorált biológiából. 1937-ben szentelték pappá.

Első állomáshelye régi iskolája, Debrecen. Majd két évet töltött Vácott. 1940-ben Nagykanizsára kap beosztást. Háború után az újonnan létesített általános iskola igazgatója lesz. Államosítás után a rendi plébánián működik. 1950 óta a kecskeméti piarista gimnázium tanára nyugalmaztatásáig, 1973-ig.

Mint tanár tudásával és felkészültségével imponált diákjainak. Tanítványaihoz mindig megértő és emberi tudott lenni. Rendszerető, kötelességtudó, kiegyensúlyozott, szerény szerzetes volt.

Az iskolában halkszavú, kissé monoton előadásait elevenné és szemléletesé tette művészi kivitelű diaprojektív-felvételeivel. Utazásai során elsősorban a Székelyföld természet szépségeit és művészeti emlékeit örökölte meg. De bejárta Európa különféle tájait is, és ilyenkor a művészi fényképek gazdag tárházával tért haza. Remek felvételeiből nemcsak a diákság tanult, hanem a helybeli művelődési házban is levetítette utazásának tanulságos emlékeit. Előadásai évek óta több száz főnyi közönséget vonzottak, és mindig nagy sikert arattak.

Már diákkorától lelkes híve volt a bélyeggyűjtésnek. Évtizedek alatt igen gazdag és változatos gyűjteményt állított össze. Biológia tárgyú bélyegsorozatai országos kiállításokon is gyakran sikert arattak. Országos bélyegszakértő volt. Tudását, gazdag tapasztalatait az iskolai bélyegszakkörben adta át tanítványainak.

Székely őseitől örökölt szívós szervezete betegeket nyugdíjazásáig nem ismert. Áprilisban lábfájdalmakkal került kórházba. Lábtrombózis miatt az egész nyarat ágyhoz kötve mozdulatlanul feküdt végig a javulásnak szinte minden reménye nélkül. A nagybetegek szentségével ellátva, gyakori szentáldozással készült a végső „utazásra”. Szept. 12-én, a Szűzanya ünnepén elindult a végső útra. Agyembóliában halt meg. — A jó rendtárs és diákjait szerető tanár emlékét kegyelettel őrzik.

Confrater

Dr. HALÁSZ JÓZSEF piarista
(1914—1980)

érdemesült házfőnök, nyugalmazott gimnáziumi tanár, vagyongondnok 1980. augusztus 3-án hunyt el Kecskeméten 65 éves korában hosszas betegeskedés után. Temetése aug. 11-én volt a piarista templom újra megnyitott kriptájában. A szertartást végző Marosi Izidor püspök jelképesnek mondta, hogy megboldogult rendtársunk elsőnek kerül ide, mert ezáltal lelkülete, egyénisége, több mint három évtizedes hűséges kecskeméti szolgálata mintegy beleépül e szent falakba, a templom fundamentumába.

Szülőfalujában, Tökölön szívta már magába a fáradhatatlan munkaszeretetet, meleg emberközelséget, főleg pedig szüleinek imádságos lelkiségét. Ezekre az alapokra

épült azután diákélete a budapesti piarista gimnáziumban. Ennek az intézetnek virágzó cserkészlete is szerencsés gazdagodást jelentett személyiségének.

Már a háborús évekre esett tanári pályájának kezdete. Sokoldalúsága, szívóssága, természetes okossága alkalmassá tette nehéz és kényes feladatok megoldására is. Kiváló cserkészvezető volt. Gyalog-, kerékpár-, csónaktúrákon, állótáborokban és műhelymunkában imponált a fiúknak jártasságával, teljesítményeivel, emberi közvetlenségével.

Képzett és igényes tanár volt, de az elbírálásban mindig méltányosságra és megértésre törekedett. Jónéhány pap-tanítványa nagy hálával emlegeti, és neki köszönheti, hogy mostoha életkörülményei ellenére tovább tanulhatott. Irodalomszeretetére jellemző, hogy gondnoki és házfőnöki munkakörében, szőlőmetszés és kapálás közben tucatjával idézte Petőfi, Arany, Ady, József Attila és főleg Babits Mihály verseit.

Kitűnő gazdasági érzéke volt. A szőlőkultúra fejlesztése, gyümölcsfák telepítése, a kertészkedés annyira szívügye volt, hogy hozzáértését gazdasági szakemberek is elismerték.

Sokirányú tevékenysége és elfoglaltsága ellenére bármikor szívesen vállalkozott lelkipásztori kisegítésre nemcsak a helybeli, hanem a környékbeli templomokban is. Meleg szíve megtalálta az utat nemcsak tanítványai felé, hanem a tanyavilág népéhez is. Mélyszántású szónoklatait és igehirdetését mindenfelé szívesen hallgatták. A félegyházi szentkúti búcsúkon rendszeresen végiggyóntatta az éjszakát és nappal.

Utolsó éveiben egyre jobban elhatalmasodó szívbaja sem törte meg aktivitását. Amikor nem kellett fekdünie, kétkezi munkával segített. Beteggyáiban legtöbbször imádság és lelkioltvasmány végzése közben nyitott rá a látogató. Mindvégig jellemezte a Rend, a közösség, a volt tanítványok és ismerősök iránti érdeklődés, segítség. Eltávozását nagyon sokan érezték személyes veszteségnek a rendház falain túl is.

Született 1914. nov. 24-én. A piarista rendbe lépett 1934. aug. 27-én. Pappá szentelték 1941. jún. 15-én. Gimnáziumi tanár volt Kecskeméten (1941—43), Szabadkán (1943—44), Budapesten (1944—45), Szegeden (1945—48), Kecskeméten (1950—76). Közben Kigyóspusztán lelkipásztori munkát végzett (1948—50). A kecskeméti piarista háznak 18 évig volt gondnoka és 1969—76-ig főnöke.

Nyugodjék békében!

Confratres

BOCSA JÁNOS
(1924—1980)

„Te köszönj el a temetésemen . . . mondtad a szeptemberi rekollekción Szolnokon, s már akkor bemérted a még megtehető utat” — mondta kurzustársa. Bollók Emil kunhegyesi plébános paptestvérünk temetésén, 1980. dec. 18-án, költői lendületű búcsúztatójában, amelyből a továbbiakban is idézünk. Nagyon melegszívű paptársat és igen buzgó lelkipásztort veszítettünk el halálával. Kádár László egri érsekfőpásztor a hívek nagy részvéte mellett, paptársainak kíséretével végezte el a feltámadási misét és a temetési szertartást. Jelen volt a református tiszteletes is. Nagyon ritka eset, hogy a hívek annyira megsiratják lelkipásztorukat, mint őt a zsúfolásig megtelt templomban fegyverneki hívei. Utána szülőfalujába vitték. „Tófalui temetőben édesanyád és véreid várnak; innen támadj fel, ha eljön az ideje a nagy Húsvétnek.”

1924. márc. 23-án született Tófalu községben (Heves m.). Pappá szentelték Egerben, 1949. jan. 30-án. „Gyertyaszentelői újmiséis áldozatodtól utolsó szentmiséidig hű papja voltál Jézusunknak s nekünk: igazszívű, segítőkész, édes testvérünk.” „Accedant qui ordinandi sunt . . . és előreléptünk; most Te léptél elő elsőnek: Adsum . . . itt vagyok Uram!”

31 éves papi életében káplánként működött Sajónémetiben, Balmazújvároson, Fegyverneken, Nyírbátorban; plébános 1955-től Kuncsorbán, majd 1967-től haláláig Fegyverneken.

Az idézett búcsúztató a készséges paptestvéréről is szól: „Köszönöm, János, hogy átadtad nekem mindig az új könyvek sorozatát; hogy vittél gépkocsin lelkigyakorlatokra, ezüstmisékre, találkozókra Kunhegyesről, és menet—visszajövet a gépkocsiban a rózsafüzért imádkoztuk hangosan. Nagyasszonyunk ott állt melletted a döntő pillanatban, és elkísért szent Fia elé.”

Az utóbbi években panaszkodott egészségére, de hivatását példaadóan teljesítette, pl. életének utolsó évében több mint 800 beteglátogatást végzett. „Keresztutadat végigjártad, korán felvetted keresztedet; súlyos volt, de felértél vele, s csak akkor szóltál halkan: Beteljesedett...” Halála előtt két héttel vitték be a szolnoki kórházba, ahol a szentségek buzgó felvétele után tüdőembóliában hunyt el 1980. dec. 12-én. Ott szerepelt a halottak névsorában, amelyet Marosi Atya még utolsó erejével kórházba vonulása előtt a Szolgálat számára összeírt.

„Tartottad a papok szombatját hivatásokért; gyújts kegyelmi lángot, hogy helyre lépjenek, mint az Úr kívánta, s rendíthetetlenül álljon a papok sorfala.”

Confratres

„BOLDOG ÉLET AZ, AMELYIK BETELJESULT” BOKROS SÁNDOR újmiséis, élt 24 évet

Szép fehér elsőmisés ruhájában megnyugodott, békés vonásokkal pihent koporsójában 1981. jún. 19-én. Az Úr oltáráért vívott küzdelme után 86 napot tölthetett a papi szolgálatban. Ez volt rövid életének koronája a földön.

Dunaszerdahelyen (ČSSR) született 1957. aug. 6-án, az Úr színeváltozásának ünnepén, aki azután olyan korán elvitte magához dicsőségébe. Négyen voltak testvérek, három fiú, egy lány. Gyerekkorában sokszor kísérte a templomba a buzgó nagymamát és ministrált. Iskoláit helyben végezte mint kötelességtudó, segítőkész diák. Tanítói, társai igen szerették. Mindig szívügye volt a papi hivatásokért és jó papokért való ima és áldozatvállalás. Hivatásának ébredéséről nem sokat tudunk. Talán később nyilvánosságra hozzák naplóját, s ebből nyomon kísérhetjük belső fejlődését. A pozsonyi szemináriumba egyik káplánjuk kísérte be, akit igen szeretett. Ez a pap később káplán-társával együtt kilépett. Bizonyára ez is mély nyomot hagyott a lelkében, s tüzidította a teljes hűségre és odaadásra.

Szemináriumi éveit alatt támadta meg szervezetét a gyógyíthatatlan fehérvérűség. Három évig járt kezelésre a kórházba, beutalóval a Magas-Tátrában is volt. Állapota azonban egyre rosszabbodott. A mit sem sejtő szülők csak akkor szereztek erről tudomást, amikor az utolsó félév elején magas lázzal kórházba került. Kurzustársai nemcsak látogatták, hanem magnóra is vették a febr. 9-én kezdődő előadásokat és bevitték neki, hogy ha közben jobban lesz, tudjon tanulni. Szülők és rokonok, ismerősök, ismeretlenek pedig közben ostromolták a Mindenhatót: engedje meg, hogy tisztalelkű szolgálja elérhesse dhajtott célját. Püspöke megértően fogadta az előjárók fölterjesztését, s így szétmehetett a meghívó: „Örömmel értesítem: a pozsonyi dómban 1981. március 25-én diakónus leszek és 1981. március 26-án az apostolotódnak, dr. Gábris Gyula püspökatyámnak kézföltétele által Krisztus papságában részesülök. Első szentmisémet szülővárosomban mutatom be a Mindenhatónak 1981. március 28-én de. 10 órakor.”

Hallgassuk a szemtanút: „22-én, vasárnap Sanyi már odahaza volt, elkérezkedett a kórházból, gondolom azért, hogy az esperes úrral meg tudja beszélni a szentelés részleteit. Két aranyos nővére kísérte a kórházból, végig ott voltak mindenütt. 26-án, mikor Pozsonyba mentünk, már lázas volt. A nővérek a szeminárium előtt várták és gyógyszerrel adtak neki. Nagyon szépen ment minden, még szép hosszú beszédet is mondott a püspök úrnak, amiben mindent megköszönt mindenkinek. Utána áldást adott a szemináriumban a nővéreknek. Ők azt mondták, sok papszentelés volt már ott, de ilyen még nem. A végén már magas láza volt. Esperes úr vitte haza autóval, de útközben meg kellett állni: hányinger, 40 fokos láz. Esperes úr felhívta a kórházat, másik nővérem a mentőket, s visszavitték Pozsonyba. Úgy kellett bevinni a kórházba. Még

aznap felhívtak, hogy másnap haza lehet hozni mentővel egy órára, hogy elmondja az újmiséjét, a mentő vár a templom mellett. 3 liter vért kapott, az egyik nővérke ott imádkozott mellette egész éjjel. De másnap olyan erősnek érezte magát, hogy 10 órától otthon lehetett délután 5-ig. Gyönyörűen ment minden. Papok lehetnek vagy ötvenen. Míse végén mentő vitte haza a szülői házhoz, ott a két nővér szorgoskodott, hogy feküdjék le egy kicsit. Mire összejöttek a papság, egy kicsit odaült közéjük enni. Utána megint pihent. Délután még a nagy rokonság is összesereglett. Azután visszavitte a mentő. Édesapja elkísérte.

Az azt követő héten újra vért kapott. Hét végén megint jobban volt és hazakérekedett. Elsőpénteken felhívták a kórház, hogy érte lehet menni. Az egyik atya az esti mise után ment érte, mi otthon vártuk. Tíz órára értek haza, akkor este még otthon misézett a szülőknek. Elsősombaton újra. A kisöccse ministrált, Sanyi még egy kis beszédet is mondott. Vasárnap újra visszament a kórházba. Onnan viszi mindennap egy kedves nővér Szencre egy professzorhoz, akit a szeminárium nagyon ajánlott neki. Emberileg nincs segítség, év elején 2—3 hónapot szántak neki, de a jó Istennél sem lehetetlen."

Sanyi megkapta az engedélyt, hogy a kórházban misézhet. Ez sok erőt adott neki. Közben mindenki, aki csak hallott esetéről, megható részvétet és segítőkészséget tanúsított, egyik gyógyfűveket ajánlott, másik lourdes-i vizet hozott, ereklyét küldött stb. Volt család, amelyik egész nagybőjtben nem evett húst, s ezt érte ajánlotta föl.

Az utolsó időben a fiatal pap egyre jobban szenvedett. Az erek már nem bírták a sok vérátömlésztést, felpattogzottak. A lábába művenát tettek. Vérzett a végbele, a szája tele volt hólyaggal, fertőzést kapott, teste is fölsebesedett. Mellé az állandó magas láz. Csendesesen tűrt mindent. Pár nappal halála előtt mondta édesanyjának: tudja-e, hogy mi van a Miatyánkban: legyen meg a Te akaratod itt a földön és a mennyben is, — ha a jó Isten úgy akarja, szívesen szenved tovább, ha magához hívja, nyugodjanak meg szent akaratában.

Utolsó erejét összeszedve még részt vett osztálytársai felszentelésének két óras szertartásán. Apja-anyja fájó—boldog érzéssel láthatta a dóm oltáránál, míg minden erejét összeszedve újonnan felszentelt paptársai fejére tette kezét. Mikor este egyikük felkereste a kórházban, azt mondta; „ez volt életem egyik legboldogabb napja.” Barátja meghívta a primíciájára. „Az még messze van — volt a válasz —, ahogy a jó Isten akarja.”

Jún. 16-án, kedden láza 41.6°-ra szökött föl. Ennek ellenére szerdán este még elmondta a betegeknek utolsó szentmiséjét. Csütörtökön már csak áldozott, és pénteken reggel tíz óra tájban, kezét összekulcsolva, néma imát rebegő ajakkal visszaadta lelkét Teremtőjének. Amilyen szép volt az élete, olyan volt a halála is.

Holttestét nem lehetett a templomban felravatalozni, hogy a menet a főúton ne zárja el a forgalmat; így azonban még sokkal többen vehettek részt a ravatalozócsarnok előtt tartott szabadtéri szentmisén, mint amennyi a templomba fért volna. Vonnattal, autóbusszal, autóval sereglettek az emberek. Másfél óráig tartott az elvonulás a koporsó előtt. Fejénél égett a húsvéti gyertya, mellette 24+24 (évei száma) fehér szegfű. A rengeteg koszorút ki sem rakták, mert mozdulni sem tudott volna a sok nép. 10 órakor megérkezett a püspök úr, akkor lecsukták a koporsót és kivitték a csarnok elé, rajta a kehely, paténa, stóla és egy szép feszület. A püspök úr 12 pap — újmiséis osztálytársai, esperese stb. — segédletével mondta latinul a szentmisét. Az olvasmányok magyarul és szlovákul hangzottak el, a teológia énekkara énekelt. Esperese, rektora, spirituálisja, majd társai nevében könnyek között legjobb barátja búcsúztatta. Ezekre menő tömeg kísérte ki a temetőbe, ahol a püspök beszélt.

„Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára” (Kol 1,24), és: „Legyen meg a Te akaratod . . .” Ez a két sokat mondó jelige áll újmiséis emlékképein. Hősi erőfeszítése, amellyel a „jó harcot” megharcolta, bár vonzana sok fiatal Jézus szolgálatába!

Családi beszámolóik alapján